

การอ้างอิงวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศในวิทยานิพนธ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*

รัชนิกรณ์ อินเล็ก¹, ละออ ช้อยุ่น², युพา ดวงพิมพ์³,
วัชรวิวรรณ มัชฌิมาลัย⁴, มุกดา ดวงพิมพ์⁵

บทคัดย่อ

วิเคราะห์การอ้างอิงวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศในวิทยานิพนธ์นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ตีพิมพ์ระหว่างปีพ.ศ. 2550-2554 จำแนกตามหลักสูตรการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาความถี่การใช้วารสารวิชาการภาษาต่างประเทศจากการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเลือกใช้วารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่มีคุณภาพในระดับสากลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ยมาตรฐาน และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่ามีจำนวนวิทยานิพนธ์ทั้งหมด 4,667 รายการ สาขาวิชาที่มีการอ้างอิงวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศโดยเฉลี่ยต่อเล่ม วิทยานิพนธ์มากที่สุด คือ สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา ที่ค่าเฉลี่ย 37.64 รายการต่อเล่ม รองลงมาคือ สาขาวิชาพัฒนศาสตร์ ที่ค่าเฉลี่ย 12.78 รายการต่อเล่ม จากจำนวนรายชื่อวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ รวม 218 รายการ ที่มีความถี่ในการถูกอ้างอิงมาก 10 ลำดับแรกในแต่ละหลักสูตร/สาขา พบว่าเป็นวารสารที่มีค่าดัชนีผลกระทบ (impact factor) จำนวน 160 รายการ (ร้อยละ 73.39) และจากจำนวนรายการรวมดังกล่าวเป็นรายการวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นบอกรับ 196 รายการ (ร้อยละ 89.91) จำแนกเป็นวารสารที่ห้องสมุดบอกรับแบบอิเล็กทรอนิกส์ 185 รายการ (ร้อยละ 84.86) และเป็นวารสารฉบับพิมพ์ 11 รายการ (ร้อยละ 5.05)

คำสำคัญ: ค่าดัชนีผลกระทบการอ้างอิง; วารสารวิชาการ; วารสารภาษาอังกฤษ; การอ้างอิง; วิทยานิพนธ์สาขา

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์; นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หัวเรื่อง: วารสาร--การศึกษาการใช้--วิจัย; วารสารอิเล็กทรอนิกส์--การศึกษาการใช้--วิจัย; การอ้างอิงทางบรรณานุกรม--วิจัย; มหาวิทยาลัยขอนแก่น--วิทยานิพนธ์--วิจัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2554 จากสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้)

¹บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ กลุ่มภารกิจส่งเสริมการเรียนรู้ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น rachanee@kku.ac.th

²บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ กลุ่มภารกิจจัดการสารสนเทศสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

laow@kku.ac.th

³บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ กลุ่มภารกิจจัดการสารสนเทศสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

yupdua@kku.ac.th

⁴บรรณารักษ์ชำนาญการ กลุ่มภารกิจจัดการสารสนเทศสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

wacwad@kku.ac.th

⁵บรรณารักษ์ชำนาญการ กลุ่มภารกิจจัดการสารสนเทศสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

mukda@kku.ac.th

Cited journals in foreign languages in the thesis of the humanities and social sciences graduate students, Khon Kaen University

Rachaneekorn Inlek, Laor Khoryun, Yupa Duangphim,
Wachareewon Makhawimaln, Mukda Duangphim

ABSTRACT

This study analyzed academic journals in foreign language citation lists in Khon Kaen University, Thailand, Master and Doctoral thesis of Humanities and Social Sciences, published during 2007-2011. It used citation counts as a tool to compare the use of the journals in each discipline of the sciences. The journal impact factor was used to determine those journals chosen to be top-ten citing in the discipline compared to those subscribed by Khon Kaen University libraries.

The study found that: The most average amounts of academic journal articles in foreign language is 37.64 per a thesis in Information Studies discipline with the average of Development Science discipline in the second at 12.78 per a thesis. Within the total of 218 top-ten citing academic journals in foreign language in all disciplines, there are 160 journals with impact factor (73.39%). Khon Kaen Universities libraries subscribed 196 journals (89.91%) of those 218 journals, 185 electronic journals (84.86%) and 11 printed journals (5.05%).

KEYWORDS: Impact factor; Academic journals; English journals; Bibliographical citations;

Humanities and Social Sciences thesis; Students of Graduate School, Khon Kaen University

SUBJECT HEADINGS: Periodicals --Use studies --Research; Electronics journals--Use studies --Research;
Bibliographical citations--Research; Khon Kaen University--Dissertations--Research

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วารสารวิชาการเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษา บุคลากรและคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย เพราะเป็นแหล่งให้ความรู้ และข้อมูลที่ทันสมัย ส่งเสริมให้ผู้อ่านติดตามทันความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการในสาขาวิชาที่ตนสนใจ จึงเป็นแหล่งความรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนและการวิจัยประเภทหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา

วารสารวิชาการภาษาต่างประเทศเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาต้องใช้งบประมาณจำนวนมากจัดซื้อจัดหามาให้บริการ และราคาวารสารเพิ่มขึ้นทุกปี วิธีหนึ่งที่ห้องสมุดใช้ประเมินความคุ้มค่าในการตัดสินใจบอกรับทรัพยากรสารสนเทศโดยเฉพาะทรัพยากรสารสนเทศที่มีราคาบอกรับค่อนข้างสูง คือ การศึกษาความถี่ของการใช้ทรัพยากรห้องสมุดนั้นจากการใช้งานจริง และการศึกษาจากรายการการอ้างอิง (citation analysis) จากผลงานทางวิชาการเป็นรูปแบบการศึกษาจากการใช้งานจริงวิธีหนึ่งที่นิยมใช้กันมาก ส่วนปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ห้องสมุดควรคำนึงถึงเพื่อประเมินความคุ้มค่าในการบอกรับทรัพยากรห้องสมุด คือ การที่ผู้ใช้รู้จักเลือกใช้อ้างอิงข้อมูลจากทรัพยากรห้องสมุดที่มีคุณภาพเชื่อถือได้และเป็นที่ยอมรับในระดับสากลที่ห้องสมุดจัดหามาให้บริการด้วย รัชณีกรณีย์ อินเล็ก (2553) ได้ประเมินค่าทรัพยากรสารสนเทศประเภทวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัย

ขอนแก่นบอกรับในรูปแบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า สำนักวิทยบริการมีการบอกรับวารสารวิชาการภาษา ต่างประเทศสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในรูปวารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 1,475 ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 74.30 ของจำนวนรวมรายการวารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีค่า impact factor ปี 2008 ทั้งหมด 1,985 ชื่อเรื่อง ซึ่งวารสารดังกล่าวมีเนื้อหาครอบคลุม 55 สาขาวิชา ย่อยจากที่มีทั้งหมด 56 สาขาวิชาย่อยของฐานข้อมูล Journal Citation Reports - Social Sciences Edition ปี 2008 นับได้ว่าสำนักวิทยบริการมีความพร้อมค่อนข้างสูงในการให้บริการวารสารวิชาการต่างประเทศในสาขานี้

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีผลงานวิชาการประเภทวิทยานิพนธ์ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เป็นจำนวนมาก จนสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญแหล่งหนึ่งเพื่อศึกษาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ มหาวิทยาลัยขอนแก่นจากรายการการอ้างอิง (citation analysis) ได้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า จากความพร้อมให้บริการทรัพยากรประเภทนี้ ปรากฏผลมีผู้ใช้นำไปใช้จริงคุ้มค่ากับการลงทุนจัดหามาให้บริการหรือไม่ และผลจากการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยยังอาจทราบถึงความตระหนักในการเลือกใช้ทรัพยากรสารสนเทศประเภทวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่มีคุณภาพของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย ขอนแก่น ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำแนกตามหลักสูตรการศึกษาได้อีกทางหนึ่งด้วย

นियามศัพท์การวิจัย

วิทยานิพนธ์ หมายถึง บทนิพนธ์ที่ผู้เรียบเรียงยกเอาหัวข้อข้อเรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นวิจัยหรือพรรณนาขยายความ โดยนับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อเสนอรับปริญญา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2546)

หลักสูตร/สาขาวิชา หมายถึง หลักสูตรและ/หรือสาขาวิชาที่ปรากฏในกลุ่มมีนักศึกษาและหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2553

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความถี่ของการใช้ทรัพยากรห้องสมุดประเภทวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ที่จัดทำระหว่างปี พ.ศ. 2550-2554 จำนวนหลักสูตรการศึกษา

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเลือกใช้วารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่มีคุณภาพในระดับสากล โดยดูจากการอ้างอิงวารสารที่มีค่าดัชนีผลกระทบ (impact factor) ตั้งแต่ปี 2007 เป็นต้นมาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวนตามหลักสูตรการศึกษา

3. เพื่อเปรียบเทียบสัดส่วนวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่มีคุณภาพในระดับสากลที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์ กับรายการที่สำนักวิทย

บริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นบอกรับ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. นำรายการหลักสูตรที่เปิดสอนในระดับปริญญาโทขึ้นไปที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2550-2554 ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 45 หลักสูตร มาตรวจสอบจำนวนเล่มวิทยานิพนธ์ที่ปรากฏรายการในฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ/งานวิจัย/วารสาร ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น (KKU Thai Thesis) ที่จัดให้บริการบนเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการ แยกรายการตามคณะ หลักสูตร/สาขาวิชา และปีที่จัดทำวิทยานิพนธ์

2. ตรวจสอบ และบันทึกรายการบรรณานุกรมที่เป็นวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่อ้างอิงในวิทยานิพนธ์แต่ละเล่ม ในแต่ละสาขาวิชา(รวมระดับปริญญาเอกและปริญญาโทเป็น 1 สาขาวิชา) นำมาวิเคราะห์ค่าความถี่ค่าเฉลี่ยของการอ้างอิงวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศต่อจำนวนเล่มวิทยานิพนธ์

3. นำรายชื่อวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่ถูกอ้างอิงมากกว่า 1 ครั้งขึ้นไปในวิทยานิพนธ์ในแต่ละสาขาวิชา มาจัดลำดับความถี่ตามลำดับในการถูกอ้างอิงมากที่สุดลงมาหาน้อยที่สุด

4. นำรายชื่อวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่ถูกอ้างอิงมากกว่า 1 ครั้ง 10 อันดับแรกในแต่ละสาขามาสืบค้นหาค่า ดัชนีผลกระทบ (impact factor) โดยยึดค่าดัชนีผลกระทบ 5 ปี (5 years impact factor) ก่อน

เนื่องจากวารสารสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มักเป็นวารสารที่ต้องการระยะเวลาที่ได้รับการอ้างอิงมากกว่า 2 ปีในการตีพิมพ์เผยแพร่ และได้รับการยอมรับ (จิรวัดน์ พรหมพร, 2553) ค่าดัชนีผลกระทบ 5 ปีดังกล่าว หากค่าได้จากฐานข้อมูล ISI Web of Knowledge ในส่วน Journal Citation Reports® สาขาวิชา Social Sciences ที่มีข้อมูลประเมินค่าดังกล่าวไว้ตั้งแต่ปี 2007 เป็นต้นมา แต่ถ้าวารสารรายชื่อใดมีเฉพาะค่าดัชนีผลกระทบ 2 ปี (2 years impact factor) ในสาขาวิชา Social Sciences คณะผู้วิจัยถือว่าเป็นค่าดัชนีผลกระทบเช่นกัน แต่จะแจ้งหมายเหตุให้ทราบด้วยสัญลักษณ์ * ว่าไม่ใช่ค่าดัชนีผลกระทบ 5 ปี สำหรับวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่ได้รับค่าดัชนีผลกระทบ 5 ปีในส่วน Journal Citation Reports® สาขาวิชา Science จะแจ้งหมายเหตุให้ทราบด้วยสัญลักษณ์ (S) แต่ถ้าวารสารรายชื่อใดมีเฉพาะค่าดัชนีผลกระทบ 2 ปีสาขาวิชา Science จะแจ้งหมายเหตุให้ทราบด้วยสัญลักษณ์ *(S)

5. นำรายชื่อวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่ถูกอ้างอิงมากกว่า 1 ครั้ง 10 อันดับแรกในแต่ละสาขามาตรวจสอบการบอกรับกับรายชื่อวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นบอกรับ โดยตรวจสอบวารสารฉบับพิมพ์จากฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ (Online Public Access Catalog-OPAC) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลรายการบรรณานุกรมของสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นจัดทำขึ้น และตรวจสอบการบอกรับวารสารฉบับอิเล็กทรอนิกส์จากโปรแกรม

สืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์ฉบับเต็มของสำนักวิทยบริการ (Fulltext E-Journals A-to-Z Khon Kaen University)

6. เปรียบเทียบร้อยละวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่มีคุณภาพในระดับสากลที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่นในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์ กับการมีค่าดัชนีผลกระทบและรายชื่อวารสารที่สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นบอกรับแยกประเภทฉบับพิมพ์ และฉบับอิเล็กทรอนิกส์

7. วิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่ามีวิทยานิพนธ์ในฐานข้อมูลจำนวนทั้งหมด 4,667 รายการ หลักสูตร/สาขาที่มีจำนวนตัวเล่มวิทยานิพนธ์มากที่สุด คือ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นจำนวน 3,220 รายการ รองลงมาคือวิทยานิพนธ์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนจำนวน 301 รายการ และสาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 191 รายการ จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ยมาตรฐาน และค่าร้อยละพบว่าสาขาวิชาที่มีการอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศประเภทวารสาร วิชาการภาษาต่างประเทศโดยเฉลี่ยต่อเล่มวิทยานิพนธ์มากที่สุด คือ สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา ที่ค่าเฉลี่ย 37.64 รายการต่อเล่ม รองลงมาคือ สาขาวิชาพัฒนศาสตร์ ที่ค่าเฉลี่ย 12.78 รายการต่อเล่ม หลักสูตร/สาขาที่ไม่มีการอ้างอิงถึงทรัพยากร

สารสนเทศประเภทวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศเลย คือ สาขาวิชาปรัชญา และหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จากจำนวนรายชื่อวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่มีความถี่ในการถูกอ้างถึงมาก 10 ลำดับแรกของวิทยานิพนธ์สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นในแต่ละหลักสูตร/สาขา รวม 218 รายการ พบว่าเป็นวารสารที่มีดัชนีผลกระทบ จำนวน 160 รายการ คิดเป็นร้อยละ 73.39 ของจำนวนรวม 218 รายการ และจากจำนวนรายการรวมดังกล่าวเป็นรายการวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นบอกรับ 196 รายการ คิดเป็นร้อยละ 89.91 จำแนกเป็นวารสารที่ห้องสมุดบอกรับแบบอิเล็กทรอนิกส์ 185 รายการ คิดเป็นร้อยละ 84.86 และเป็นวารสารฉบับพิมพ์ 11 รายการ คิดเป็นร้อยละ 5.05

อภิปรายผล

1. การที่หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นมีจำนวนเล่มวิทยานิพนธ์มากที่สุดถึง 3,220 รายการนั้นอาจเนื่องจากสาขานี้เป็นหลักสูตรของวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นหน่วยงานภายในกำกับของมหาวิทยาลัย รับผิดชอบในการผลิตบัณฑิตในหลักสูตรต่างๆ ภายใต้ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยขอนแก่น และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เพื่อพัฒนาบุคลากรสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น การรับนักศึกษาเข้าจึงพิจารณาเป็นพิเศษสำหรับผู้ปฏิบัติงานใน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรภาครัฐทั่วไป (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554) ผนวกกับลักษณะการดำเนินการเรียนการสอนที่มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนการสอนประจำทุกภูมิภาค จึงเอื้อต่อการรับนักศึกษาเป็นจำนวนมากเข้าศึกษาในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ส่วนเหตุผลที่น่าจะเป็นอีกประการหนึ่งคือ เนื้อหาวิทยานิพนธ์ของสาขาวิชานี้โดยมากเป็นกรณีศึกษาในหน่วยงานของผู้วิจัย ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลเน้นไปที่ข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติงานในท้องที่ตนเอง หรืออาจใช้ข้อมูลสถิติที่มีการจัดเก็บในหน่วยงานตนเองอยู่แล้วมาวิเคราะห์ มากกว่าการต้องใช้เวลาค้นคว้าแสวงหาข้อมูลที่จำเป็นในการทำวิจัยจากเอกสาร หรือจากกลุ่มประชากรอื่น ดังนั้นความสะดวกในการควบคุมและเข้าถึงข้อมูลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชานี้ จึงอาจทำให้ใช้เวลาน้อยกว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาอื่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ จึงทำให้มีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวนมากในแต่ละปีการศึกษา

สาขาวิชาที่มีการอ้างถึงทรัพยากรสารสนเทศประเภทวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศโดยเฉลี่ยต่อเล่มวิทยานิพนธ์มากที่สุด คือ สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา ที่ค้นเฉลี่ย 37.64 รายการต่อเล่ม อาจเนื่องจากสาขานี้เป็นหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรระดับปริญญาเอกในสาขานี้แห่งแรกที่เปิดสอนในประเทศไทย ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานในห้องสมุด จึงมีทุนความรู้พื้นฐานในการแสวงหาข้อมูลจากทรัพยากรสารสนเทศที่จัดหา

มาให้บริการในห้องสมุดมาใช้งานจริงมากกว่า หรือมีทักษะความชำนาญสูงกว่านักศึกษา สาขาวิชาอื่นในการค้นคว้าข้อมูล โดยเฉพาะ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และทั้งนี้อาจประกอบกับความคาดหวังของผู้สอนหลักสูตร/สาขานี้ด้วยในการช่วยส่งเสริมผลักดันให้นักศึกษาอ้างอิงข้อมูล บทความภาษาต่างประเทศที่ทันสมัยในการ นำเสนอผลงานวิชาการอยู่เสมอ

2. สาขาวิชาที่ไม่มีการอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศประเภทวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ คือสาขาวิชาปรัชญาและหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตในส่วนสาขาวิชาปรัชญา อาจเป็นเพราะเนื้อหาวิชานี้เป็นไปในเชิงทฤษฎีหรืออย่างลึกซึ้งด้วยเหตุด้วยการค้นพบใหม่ อีกประการหนึ่งวารสารภาษาต่างประเทศ สาขาวิชานี้อาจต้องใช้เวลาานกว่าจะได้รับการยอมรับและอ้างอิง ในส่วนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตที่ไม่มีการอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศประเภทวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศเลย เนื่องจากยังมีจำนวนเล่มวิทยานิพนธ์ในฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ/งานวิจัย/วารสาร (KKU Thai Thesis) น้อยเพียง 2 เล่ม จึงยังอาจมีค่าเฉลี่ยสะสมน้อยกว่าสาขาวิชาอื่นในการอ้างอิงทรัพยากรสารสนเทศประเภทวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ

3. จากจำนวนรายชื่อวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่มีความถี่ในการถูกอ้างอิงมาก 10 ลำดับแรกของวิทยานิพนธ์สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในแต่ละหลักสูตร/สาขา รวม 218 รายการ พบว่าเป็น

วารสารที่มีค่า impact factor จำนวน 160 รายการ คิดเป็นร้อยละ 73.39 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจรรยา จินดาวงศ์ (2551) ที่พบว่าอาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนิยมอ้างอิงวารสารภาษาอังกฤษที่มีค่าดัชนีผลกระทบ 5 ปี (5 years impact factor) ถึงร้อยละ 79.16 และจากการที่วิทยานิพนธ์สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการอ้างอิงวารสารที่สำนักวิทยบริการบอกรับ ร้อยละ 89.91 และเป็นวารสารที่มีค่าดัชนีผลกระทบ (impact factor) ร้อยละ 73.39 ของจำนวนวารสารที่มีความถี่ในการถูกอ้างอิงมาก 10 ลำดับแรกทั้งหมด แสดงถึงคุณภาพของทรัพยากรห้องสมุดประเภทวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่สำนักวิทยบริการจัดหาให้บริการ ตรงกับผลการวิจัยของ รัชนิกรณ์ อินเล็ก (2553) ที่พบว่าสำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นบอกรับวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีค่าดัชนีผลกระทบ (impact factor) ปี 2008 ในรูปแบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์คิดเป็นร้อยละ 74.30 ของวารสารที่มีค่าดัชนีผลกระทบ (impact factor) ทั้งหมดในปีนั้น อย่างไรก็ตามเมื่อคณะผู้วิจัยวิเคราะห์แยกในแต่ละหลักสูตร/สาขา จะเห็นว่า วารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่ถูกอ้างอิงมากที่สุดเ็นบางหลักสูตร/สาขาอาจไม่ใช่วารสารที่มีค่าดัชนีผลกระทบ (impact factor) สูงสุด หรือวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศเ็นบางหลักสูตร/สาขาที่ถูกอ้างอิงมากที่สุดอาจเป็นวารสารที่ไม่มีค่าดัชนีผลกระทบ (impact factor) เลย สอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องที่ได้

ผลการวิจัยคล้ายกันว่า ค่าดัชนีผลกระทบ (impact factor) ไม่มีความสัมพันธ์ (Tonta and Al, 2006) หรือมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการใช้งานจริง (Huang and Lin, 2011) และแม้จะมีค่าความสัมพันธ์อยู่บ้าง ระหว่างการใช้วารสารจริงกับวารสารที่มีรายชื่อปรากฏใน Journal Citation Reports ค่าความสัมพันธ์นั้นก็อยู่ในระดับปานกลาง (Feyereisen and Spoiden, 2009) ซึ่งอาจบ่งชี้ถึงพฤติกรรมกรเลือกใช้วารสารวิชาการภาษาต่างประเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าไม่ได้เลือกใช้เพราะคำนึงถึงคุณภาพในระดับสากลของข้อมูลเป็นลำดับแรก สอดคล้องกับการศึกษาของ Beile, Boote and Killingsworth (2004) ที่พบว่า จำนวนวารสารที่ถูกอ้างถึงในคณานิพนธ์สาขาศึกษาศาสตร์จากสถาบันการศึกษา 3 แห่งในประเทศสหรัฐอเมริการ้อยละ 16.20 ไม่ใช่วารสารที่ถือว่ามีคุณภาพทางวิชาการ (วารสารที่มี peer reviewed)

4. วิทยานิพนธ์สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ตีพิมพ์ระหว่างปีพ.ศ. 2550-2553 อ้างถึงวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นบอกรับ 196 รายการ คิดเป็นร้อยละ 89.91ของการอ้างถึงมาก 10 ลำดับแรกทั้งหมด โดยเป็นวารสารที่ห้องสมุดบอกรับแบบอิเล็กทรอนิกส์ 185 รายการ คิดเป็นร้อยละ 84.86 และเป็นวารสารฉบับพิมพ์ 11 รายการ คิดเป็นร้อยละ 5.05 แสดงถึงพฤติกรรมการใช้ข้อมูลอ้างอิงของนักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัยที่ไม่แสวงหา

ข้อมูลจากวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศ รายการอื่นนอกเหนือจากรายการที่สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นบอกรับมาใช้ในการอ้างอิง และการที่นักศึกษาบัณฑิตศึกษานิยมอ้างอิงวารสารอิเล็กทรอนิกส์มากกว่าฉบับพิมพ์ก็อาจเนื่องมาจากความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลจากการค้นออนไลน์มากกว่าการเข้าใช้วารสารฉบับพิมพ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ Beile, Boote and Killingsworth (2004) ว่าวารสารที่ถูกนำไปอ้างร้อยละ 90.70 ในคณานิพนธ์สาขาศึกษาศาสตร์จากสถาบันการศึกษา 3 แห่งในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นวารสารที่ห้องสมุดสถาบันนั้นๆ บอกรับ แสดงถึงการไม่แสวงหาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดอื่นที่หาไม่ได้ในห้องสมุดของตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาเอก และงานวิจัยของสุกาญญา ทิพยเนตร และคณะ (2548) ที่พบว่า ห้องสมุดมีทรัพยากรที่ได้รับการอ้างถึงในวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ร้อยละ 69.89 โดยอ้างถึงวารสารที่มีในห้องสมุดมากที่สุด ร้อยละ 42.64 แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจรญา จินดาวงศ์ (2551) ที่พบว่าอาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อ้างถึงวารสารในการเขียนบทความวิชาการเพียงร้อยละ 39.47 ของวารสารทั้งหมดที่ห้องสมุดบอกรับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานภาพของผู้ใช้งานวิจัยดังกล่าวเป็นอาจารย์ไม่ใช่ นักศึกษา และไม่ตรงกับงานวิจัยของทิพยวรรณ เหมือนมิตร, อารีย์ ชื่นวัฒนา และธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ (2553) ที่ศึกษาการอ้างถึงในวิทยานิพนธ์สาขานิติศาสตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ

กฎหมายมหาชนที่เผยแพร่ระหว่างปีการศึกษา 2550-2551 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ แล้วพบว่ารายการที่อ้างถึงในวิทยานิพนธ์ดังกล่าวมีในฐานข้อมูลรายการทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุดกฎหมายมหาชน สำนักงานศาลปกครอง คิดเป็นร้อยละ 39.54 ซึ่งอาจเป็นเพราะเป็นการศึกษาเทียบกับทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดเฉพาะบอกรับ ไม่ใช่การศึกษาเทียบกับรายการบอกรับของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของสถาบันที่นักศึกษาสังกัด

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น ควรพิจารณาบอกรับวารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มากกว่าวารสารฉบับพิมพ์ เนื่องจากนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นนิยมใช้วารสารสำหรับการอ้างอิง ในการเขียนวิทยานิพนธ์ 185 รายการ (ร้อยละ 84.86) ซึ่งมากกว่าวารสารฉบับพิมพ์ที่ใช้อ้างอิงเพียง 11 รายการ (ร้อยละ 5.05)

2. สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น ควรตระหนักถึงบทบาทสำคัญยิ่งของห้องสมุดในการจัดหาวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีคุณภาพทางวิชาการในระดับสากลสำหรับให้นักศึกษาใช้อ้างอิง เนื่องจากนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่นแสดงออกถึงพฤติกรรมการใช้ข้อมูลอ้างอิงที่ไม่นิยมแสวงหาทรัพยากรสารสนเทศจากทรัพยากรห้องสมุดอื่นที่หาไม่ได้ในห้องสมุดของตนเอง จากหลักฐานการอ้างถึงวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศที่สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่นบอกรับมากถึง 196 รายการ คิดเป็นร้อยละ 89.91 ของการอ้างถึงมาก 10 ลำดับแรกทั้งหมด

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้นำเฉพาะข้อมูลชื่อวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศมาวิเคราะห์ แต่ยังไม่ได้อ้างอิงวิเคราะห์ละเอียดถึงรายการบรรณานุกรมของแต่ละบทความที่ถูกนำมาอ้างอิง จึงควรที่จะนำรายการบรรณานุกรมแต่ละรายการของวิทยานิพนธ์สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ตีพิมพ์ระหว่างปีพ.ศ. 2550-2554 มาวิเคราะห์ต่อในแง่มุมอื่น เช่น

1. ศึกษาถึงรายการอ้างอิงซ้ำเพื่อให้ทราบความถี่ของการอ้างอิงถึงบทความใดบทความหนึ่งที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำแนกตามหลักสูตร/สาขานิยมอ้างอิงต่อกันมา โดยไม่ใช่การค้นเพื่อใช้งานที่แท้จริง

2. ศึกษาช่วงปีที่พิมพ์ของวารสารวิชาการภาษาต่างประเทศแต่ละรายชื่อที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นนิยมอ้างอิง เพื่อให้ทราบความทันสมัยของการนำบทความไปใช้งานจริง

3. ศึกษาการใช้วารสารที่อ้างอิงร่วมกัน
ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาขามนุษย-
ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
แต่ละหลักสูตร/สาขา เพื่อศึกษาการใช้ข้อมูล

วารสารวิชาการภาษาต่างประเทศข้ามหลักสูตร/
สาขา เพื่อห้วงสมุดจะได้นำมาเป็นอีกเหตุผลใน
การจัดหาวารสารที่มีการใช้จริงร่วมกัน

บรรณานุกรม

- ขอนแก่น,มหาวิทยาลัย. บัณฑิตวิทยาลัย. (2553). คู่มือนักศึกษาและหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ปี
การศึกษา 2553. ค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2553, จาก <http://gsbooks.gs.kku.ac.th/53/manual53>
- ขอนแก่น,มหาวิทยาลัย. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. (2554). หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
ปกครองท้องถิ่น. ค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2554, จาก <http://cola.kku.ac.th/web/?p=2341>
- จิรวัดน์ พรหมพร. (2553). *Journal Citation Reports*. กรุงเทพฯ: บริษัทบู๊ค โปร โมชัน แอนด์ เซอร์วิสจำกัด. 7 หน้า.
(เอกสารประกอบการอบรม)
- ทิพย์วรรณ เหมือนมิตร, อารีย์ ชื่นวัฒนา, และธาดาศักดิ์ วชิรปรัชญาพจน์. (2553). การวิเคราะห์การอ้างอิงในวิทยานิพนธ์
สาขาวิชานิติศาสตร์ที่มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายมหาชนเพื่อการประเมินทรัพยากรสารสนเทศ. *วารสาร
บรรณศาสตร์ มศว*, 3 (ปีการศึกษา 2553), 12-23.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- รัชนิกรณ์ อินเล็ก. (2553). ศึกษาฐานข้อมูลวารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ภาษาต่างประเทศสาขามนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ ของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: สำนักวิทยบริการ (สำนักหอสมุดและ
ทรัพยากรการเรียนรู้) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุกาญจนา ทิพยเนตร และคณะ. (2548). การใช้ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่นจากการอ้างอิงใน
วิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. ขอนแก่น: สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุจรรยา จินดาวงศ์. (2551). การวิเคราะห์การอ้างอิงวารสารในบทความวิจัยและบทความวิชาการภาษาอังกฤษของอาจารย์
คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Beile, P. M., Boote, D. N., & Killingsworth, E. K. (2004). A Microscope or a Mirror?: A Question of Study Validity
Regarding the Use of Dissertation Citation Analysis for Evaluating Research Collections. *The Journal of
Academic Librarianship*, 30(5), 347-353.
- Feyereisen, P., & Spoiden, A. (2009). Can Local Citation Analysis of Master's and Doctoral Theses Help Decision-
Making About the Management of the Collection of Periodicals? A Case Study in Psychology and Education
Sciences. *The Journal of Academic Librarianship*, 35(6), 514-522.
- Huang, M.-H., & Lin, C.-S. (2011). A Citation Analysis of Western Journals Cited in Taiwan's Library and Information
Science and History Research Journals: From a Research Evaluation Perspective. *The Journal of Academic
Librarianship*, 37(1), 34-45.

Tonta, Y., & Al, U. (2006). Scatter and Obsolescence of Journals Cited in Theses and Dissertations of Librarianship.

Library & Information Science Research, 28, 281-296.

